

PAPER DETAILS

TITLE: Dijital Yardimlasma, Dijital Insani Yardim Ekosistemi ve Yeni Bir Model Önerisi: 'Bir Tik Bir El'

AUTHORS: Naghmeh Jabbari, Ali Polat

PAGES: 95-108

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/4458401>

ULISA: Uluslararası Çalışmalar Dergisi

Journal of International Studies

Cilt 8, Sayı 2 - Volume 8, Number 2

Naghmeh Jabbari* Ali Polat**

* Lisansüstü Öğrencisi; İnsani Yardım Çalışmaları, Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar Enstitüsü, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara, Türkiye; naj989860 @gmail.com; ORCID: 0009-0006-1130-0369.

** Prof. Dr.; İktisat Bölümü, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara, Türkiye; alipolat@aybu.edu.tr; ORCID: 0000-0001-6041-5003.

Dijital Yardımlaşma, Dijital İnsani Yardım Ekosistemi ve Yeni Bir Model Önerisi: 'Bir Tık Bir El'

"Bir Tık Bir El" modeli, Türkiye'nin e-Devlet altyapısına entegre, dijitalleşmenin insani yardım süreçlerine getirdiği yenilikleri vurgulayan bir platformdur. Model, bağışçı ile ihtiyaç sahibini aracsız buluşturarak hızlı, şeffaf ve güvenilir yardımlar sunarken, yerel market ve üreticilerle çalışarak lojistik ve depolama maliyetlerini ortadan kaldırır ve kaynak israfını önler. Veri tabanlı denetim mekanizmalarıyla suistimalleri engelleyen ve gizliliği koruyan sistem, yerel ekonomiyi destekler. Pilot uygulamalarla etkinliğinin test edilmesi planlanan model, dijital okuryazarlık ve güvenlik protokollerinin güçlendirilmesiyle sürdürülebilir bir çözüm sunmayı amaçlar.

Anahtar Kelimeler: İnsani Yardım, Dijital Yardım, Platform.

Digital Solidarity, Digital Humanitarian Aid Ecosystem, and a New Model Proposal: 'One Click, One Hand'

The "One Click One Hand" model is an innovative digital platform integrated with Turkey's e-Government infrastructure, aiming to revolutionize humanitarian aid processes. By directly connecting donors and beneficiaries, it ensures fast, transparent, and reliable assistance. The model eliminates storage and logistics costs by collaborating with local markets and producers, preventing resource waste. Equipped with database-driven monitoring mechanisms, it prevents misuse while safeguarding privacy. It also supports the local economy through targeted aid distribution. Planned pilot implementations will test its effectiveness, while enhancing digital literacy and strengthening security protocols will ensure a sustainable and impactful humanitarian aid system.

Keywords: Humanitarian Aid, Digital Aid, Platform.

Araştırma Makalesi | Original Article

Atıf: *Ulisa: Uluslararası Çalışmalar Dergisi*, Cilt 8, Sayı 2(2024), ss. 95-108.

Citation: *Ulisa: Journal of International Studies*, Vol 8, No 2(2024), pp. 95-108.

Başvuru 22.12.2024 Received | Kabul 30.12.2024 Accepted

Dijital Yardımlaşma, Dijital İnsani Yardım Ekosistemi ve Yeni Bir Model

Önerisi: ‘Bir Tık Bir El’*

1. Giriş

Afetler, krizler ve insani ihtiyaçların hızla arttığı günümüzde, geleneksel insani yardım yöntemleri, ihtiyaçlara zamanında ve etkili bir şekilde cevap vermekte yetersiz kalmaktadır. Bu yöntemler, genellikle yüksek maliyetler, uzun ve karmaşık bürokratik süreçler, kaynak israfı, yardımın hedeflenen kişilere ulaşamaması ve şeffaflık eksikliği gibi sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu zorluklar, insani yardım süreçlerinde verimliliği ve güveni zedeleyerek yardım faaliyetlerinin sürdürülebilirliğini de olumsuz etkilemektedir. Dijitalleşme, insani yardım alanında bu sorunların üstesinden gelmek için güçlü bir araç olarak ortaya çıkmıştır. Dijital platformlar, krizlere daha hızlı ve etkili müdahale etme, şeffaflığı artırma ve kaynak israfını önleme gibi avantajlarıyla insani yardım süreçlerinde devrim niteliğinde yenilikler sunmaktadır. Geleneksel yöntemlere kıyasla dijital platformlar, bağışçılar ile ihtiyaç sahiplerini doğrudan buluşturarak aracısız bir yardım modeli sunmakta, böylece zaman kaybını ve suistimal riskini en aza indirmektedir.

Önerilen “Bir Tık Bir El” modeli, Türkiye’nin mevcut dijital altyapısına (e-Devlet vd.) entegre çalışan yenilikçi bir insani yardım ekosistemi sunmaktadır. Model kapsamında yerel marketler, üreticiler ve zincir marketler sisteme dahil edilerek, ihtiyaçlar en yakın şube veya yerel kaynaklar aracılığıyla hızlı bir şekilde ihtiyaç sahibine ulaştırılmaktadır. Gizlilik ilkesine büyük önem verilen bu modelde, bağışçı yardım ettiği kişinin kimlik bilgilerini öğrenemez ancak yardımın teslim alındığına dair bilgilendirme mesajı olarak güven duygusu sağlanır.

Ayrıca model, suistimalleri ve tekrarlayan yardım taleplerini engelleyen mekanizmalarla donatılmıştır. Türkiye’nin gelişmiş dijital altyapısına uygun şekilde tasarlanan bu sistem, şeffaflık, hesap verebilirlik ve sürdürülebilirlik ilkelerini temel alarak hem bağışçılar hem de ihtiyaç sahipleri için daha etkili bir yardım süreci sunmaktadır. Bu çalışmada, dijitalleşmenin insani yardım süreçlerine getirdiği avantajlar ve “Bir Tık Bir El” modelinin hukuki prensiplerle desteklenen yenilikçi yapısı ele alınmaktadır.

2. Çalışmanın Amacı

Bu makalenin amacı, geleneksel insani yardım yöntemlerinin eksikliklerine dijitalleşme yoluyla yenilikçi çözümler sunmak ve Türkiye’nin mevcut dijital altyapısına entegre edilmiş “Bir Tık Bir El” platformunu tanıtmaktır. Çalışma, literatürde de kısmen belirtilmiş olan (Heiniger and Rejali, 2021; Olafsson, 2024) aşağıdaki hedeflere ulaşmayı amaçlamaktadır:

- Bağışçılar ile ihtiyaç sahiplerini aracısız bir şekilde buluşturarak hızlı, güvenilir ve etkili bir yardım ekosistemi oluşturmak.
- Kullanıcı dostu bir sistem geliştirerek, hızlı ve kolay bir şekilde yardımların ulaştırılmasını sağlamak.
- Bağışçılara süreçte güven ve motivasyon sağlayarak, bağışların sürekliliğini teşvik etmek.
- Gizlilik ve onur odaklı bir yardım modeli sunarak, bağışçı ile ihtiyaç sahibi arasındaki etkileşimi saygın bir temele oturtmak.
- Online satış yapan zincir marketler, yerel marketler ve firmalarla entegre bir sistem

* Bu makale, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi (AYBÜ) Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar (ULİSA) Enstitüsü ev sahipliğinde Türk Kızılay, AYBÜ Teknoloji Transfer Ofisi ve Tiran New York Üniversitesi ortaklığında 6-7-8 Aralık 2024 tarihlerinde düzenlenen I. Uluslararası İnsani Yardım Sempozyumu’nda (ULİYAS) sunulan “Bir Tık Bir Yardım Eli: Aracısız Dijital İnsani Yardım Modeli” başlıklı bildiriden geliştirilmiştir.

oluşturarak lojistik ve depolama maliyetlerini en aza indirmek.

- Yerel ekonomiyi destekleyen ve kaynak israfını önleyen bir yapı kurmak.
- E-devlet ile entegre bir şekilde gerçek ihtiyaç sahiplerine ulaşmak, suistimalleri engellemek ve yardım taleplerinin doğruluğunu kontrol etmek.
- Veri tabanlı denetim ve şeffaflık ilkesiyle bağış süreçlerini güvenilir hale getirerek, hesap verebilirliği artırmak.
- İnsan kaynağı ve bürokratik maliyetleri en aza indirerek, yardımların daha etkili ve sürdürülebilir bir şekilde organize edilmesini sağlamak.

3. Metodoloji

Bu çalışmanın metodolojisi, literatür taraması, mevcut insani yardım modellerinin incelenmesi ve özgün bir model geliştirme sürecine dayanmaktadır. Araştırma dört temel aşamadan oluşmaktadır:

Birinci aşamada literatür taraması yapılmıştır. İnsani yardım, dijital platformlar ve bağış sistemleri konularında yapılmış ulusal ve uluslararası akademik çalışmalar detaylı bir şekilde incelenmiştir. Bu aşamada, geleneksel ve dijital yardım modellerinin avantajları, dezavantajları ve uygulama örnekleri analiz edilmiştir. Özellikle şeffaflık, hız, maliyet etkinliği ve güvenilirlik gibi konulara vurgu yapılmıştır. Bu çalışmada, insani yardım alanında dijital teknolojilerin ve tedarik zinciri yönetimi araçlarının etkisi üzerine literatür incelenmiştir. Elsevier (2016) tarafından yayımlanan çalışmalarda, veri güvenliği ve gizliliğinin insani yardım operasyonlarında kritik öneme sahip olduğu vurgulanmıştır. Özellikle Haiti müdahalesi sırasında yaşanan zorluklar, yetersiz altyapı ve organizasyonlar arası güven eksikliğinin etkilerini göstermiştir. "Sorumlu veri" yaklaşımı, bilgi güvenliği ve gizlilik süreçlerini optimize etmek için önerilmiştir.

Ayrıca, Birleşmiş Milletler Dünya Gıda Programı'nın (WFP) Tedarik Zinciri Yönetimi Panosu (SCM-D), operasyonel verimliliği artırarak insani yardım süreçlerinde şeffaflık sağlamıştır. SCM-D, risklerin azaltılması ve fonların etkin kullanımı açısından önemli bir araçtır. Bu dijital çözümler, insani yardım operasyonlarının sürdürülebilirliğini desteklemekte ve kriz müdahalelerinde daha etkili yanıtlar verilmesini sağlamaktadır (Elsevier, 2016).

WFP, dijital ödeme sistemlerinin %90'ın üzerinde başarı oranına sahip olduğunu belirtiyor, çünkü bDijital sistemler sayesinde, yardım dağıtımı %95 başarı oranıyla hızlandırıldı. Kriz anlarında dijital ödeme ve yardım sistemlerinin kullanımı, geleneksel yöntemlere göre %30 daha hızlı ve %50 daha maliyet etkin oldu.

World Food Programme, "WFP's Response to COVID-19", WFP, 2020.u sistemler daha hızlı dağıtım, daha düşük maliyet ve yüksek şeffaflık sağlamıştır. (WFP, 2019)

Yemen ve Suriye gibi kriz bölgelerinde mobil ödeme sistemlerini kullanarak 4,2 milyon kişiye dijital yardımlar sağlamıştır. Bu sistemle, yardımların alıcıları doğrudan mobil cüzdanlara yatırılmış, geleneksel nakit yardımlarla karşılaştırıldığında daha hızlı ve şeffaf bir dağıtım sağlanmıştır. 2019 yılında, mobil cüzdanlar sayesinde yapılan yardımların %90'ı doğru hedeflere ulaşmıştır.

İkinci aşamada benzer modeller incelenmiştir. Dünya genelinde kullanılan dijital insani yardım platformlarının yapısı, işleyişi ve başarısı değerlendirilmiştir. Başarılı örneklerden öğrenilen dersler ile başarısız uygulamalardaki sorunlar, önerilen modelin geliştirilmesinde dikkate alınmıştır. Dünya genelinde kullanılan dijital insani yardım platformları detaylı bir şekilde incelenmiştir. Elsevier (2016) tarafından ele alınan Dünya Gıda Programı'nın Tedarik Zinciri Yönetimi Panosu (SCM-D), bu bağlamda dikkate değer bir örnek teşkil etmektedir. SCM-D'nin operasyonel şeffaflığı artırdığı, riskleri zamanında tespit ederek fonların etkin kullanımını sağladığı ve insani yardım süreçlerinde daha etkili karar almayı desteklediği görülmüştür.

Bunun yanında, Haiti müdahalesi sırasında karşılaşılan veri paylaşımı sorunları gibi başarısız örnekler de analiz edilmiştir. Veri güvenliği ve gizliliği eksikliği, yetersiz altyapı ve organizasyonlar arası iş birliği eksikliği gibi sorunlar, önerilen modelin tasarımında dikkate alınmıştır. Literatürde vurgulanan “sorumlu veri” yaklaşımı, veri paylaşımının güvenli ve etik bir şekilde yapılmasını sağlamak için temel bir rehber olarak benimsenmiştir (Elsevier, 2016). Üçüncü aşamada, geleneksel modellerin sorunları ve yetersizlikleri değerlendirilmektedir. Türkiye’de uygulanan geleneksel insani yardım yöntemleri analiz edilerek, süreçlerin yavaşlığı, lojistik ve depolama maliyetleri, bürokratik engeller, suistimaller ve kaynak israfı gibi sorunlar ortaya konulmuştur. Bu analiz, dijital bir modele geçişin gerekliliğini açıkça göstermiştir.

Dördüncü aşama, elde edilen bulgular doğrultusunda model geliştirilmesine ayrılmıştır. Türkiye’nin E-Devlet altyapısıyla uyumlu ve yerel marketlerin entegrasyonunu içeren “Bir Tık Bir El” modeli önerilmiştir. Model, şeffaflık, gizlilik, hızlı yardım, suistimallerin önlenmesi ve yerel ekonomiyi destekleme gibi ilkeler üzerine inşa edilmiştir. Ancak, bu model henüz uygulamaya konulmamış bir öneridir ve ilgili kurumlar tarafından pilot aşamada uygulanması planlanmaktadır. Bu metodoloji, akademik temelleri güçlendirmenin yanı sıra, Türkiye’de insani yardım süreçlerine yenilikçi ve sürdürülebilir bir çözüm sunmayı hedeflemektedir.

Araştırma Yaklaşımı: Araştırma hem nitel hem de nicel veri toplama yöntemlerini içeren karma bir model üzerine kurulmuştur. Pilot uygulamalarda ortaya çıkan süreçlerin detaylı bir şekilde anlaşılması, katılımcıların geri bildirimlerinin analiz edilmesi ve derinlemesine görüşmeler yoluyla veri toplanması hedeflenmektedir. Yardım dağıtımının hızını, maliyet etkinliğini ve şeffaflığını ölçmek için belirlenen metriklere dayalı veri analizi yapılacaktır.

Pilot Uygulama Tasarımı: Pilot uygulama, Türkiye'nin farklı demografik ve coğrafi bölgelerinde gerçekleştirilecektir.

Tablo 1: Bir Tık Bir El Modeli Pilot Uygulama Tasarımı

BÖLÜM	AÇIKLAMA
Pilot Uygulama Tasarımı	Türkiye'nin farklı demografik ve coğrafi bölgelerinde gerçekleştirilecektir. Bölgesel farklılıkları ve dijital erişim seviyelerini göz önünde bulundurarak kırsal, kentsel ve düşük gelirli bölgeler seçilecektir
Katılımcılar	Pilot uygulama, yardıma ihtiyaç duyan bireyler, bağışçılar, yerel yönetimler ve tedarikçilerden oluşan bir paydaş grubunu içerecektir.
Uygulama Süresi	En az 6 aylık bir süre boyunca test edilmesi planlanmaktadır
Uygulama Adımları:	a. Dijital platformun yerel ihtiyaçlara uygun olarak tasarlanması ve tanıtılması. b. Bağış toplama ve malzeme tedarik süreçlerinin başlatılması. c. Malzeme dağıtımının dijital izleme araçlarıyla kontrol edilmesi.
Pilot Uygulamanın İzleme ve Değerlendirme Süreci	Pilot sürecin sonunda kapsamlı bir değerlendirme raporu hazırlanacak, süreçteki eksiklikler ve güçlü yönler belirlenecektir.
Gizlilik ve Güvenlik	Dijital platformların veri güvenliği, blockchain teknolojisi ve ileri düzey şifreleme yöntemleri kullanılarak sağlanacaktır

Riskleri	
-----------------	--

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Başarı Kriterleri ve Veri Toplama Yöntemleri: Modelin etkinliğini ölçmek için kullanılacak metrikler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 2: Bir Tık Bir El Modeli Başarı Kriterleri

KRİTER	ÖLÇÜM YÖNTEMİ	HEDEF
Şeffaflık	Dijital platform üzerinden yapılan işlemlerin izlenebilirliği, bağımsız denetim raporlarıyla değerlendirilecektir	Tüm bağış ve dağıtım işlemlerinin %100 dijital izlenebilirlik oranına ulaşması
Hız	Bağış toplama ile yardımın ihtiyaç sahibine ulaşma süresi arasındaki zaman ölçülecektir.	Ortalama yardım ulaştırma süresinin geleneksel yöntemlere kıyasla %50 oranında azaltılması.
Maliyet Etkinliği	Yardım başına düşen toplam maliyetin hesaplanması ve mevcut yöntemlerle karşılaştırılması.	Yardım süreçlerinde operasyonel maliyetlerin %30 oranında azaltılması.
Toplumsal Katılım	Bağış yapan birey sayısı, toplam bağış miktarı ve bağış sıklığı gibi istatistiklerle değerlendirilecektir.	Sistemin, özellikle genç ve dijital okuryazar kitleler tarafından yaygın olarak kullanılması.

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Uluslararası Kapsam ve Uyum: Önerilen model, yalnızca Türkiye'ye özgü bir sistem olmamakla birlikte, uluslararası bağlamda uygulanabilirliğini test etmek amacıyla çeşitli ülkeler için bir adaptasyon planı içermektedir.

Yasal ve Kültürel Uyum: Farklı ülkelerin yasal düzenlemeleri ve kültürel bağış pratikleri göz önünde bulundurularak, modelde bölgesel özelleştirmeler yapılacaktır.

Uluslararası İş birliği: Uluslararası insani yardım kuruluşları ve bağış platformlarıyla iş birliği yapılarak, modelin diğer ülkelerde uygulanabilirliği test edilecektir.

4. Geleneksel İnsani Modellerin Eksiklikleri

Geleneksel insani yardım modellerin eksikleri: Geleneksel insani yardım modelleri, afet ve kriz durumlarında kritik bir rol oynamaktadır. Ancak, bu modellerin bir dizi önemli eksikliği vardır. Bu eksiklikler, yardımların verimliliğini, hızını ve etkinliğini olumsuz etkileyebilmektedir. Aşağıda, literatürden de yararlanarak, geleneksel insani yardım modellerinin eksikliklerinden bahsedilmektedir:

4.1. Bürokratik Engeller ve Yavaşlık: Geleneksel insani yardım yöntemleri, bürokratik süreçlere dayanarak yardımın zamanında ulaşmasını zorlaştırır. Türkiye'deki insani yardım süreçleri, merkezi ve yerel idarelerin karmaşık onay süreçlerine bağlıdır, bu da hız konusunda engeller yaratır (Kaya, 2018). Uluslararası alanda da bürokratik engellerin hızla aşılması gerektiği vurgulanmaktadır (Harvey, 2009).

4.2. Yüksek Lojistik ve Dağıtım Maliyetleri: Geleneksel insani yardım yöntemleri, yüksek lojistik maliyetlerle birlikte gelir. Yardım malzemelerinin toplanması, depolanması, taşınması ve dağıtılması, zaman alıcı ve maliyetli bir süreçtir. Türkiye'deki afet yardımları, depolama ve dağıtım aşamalarında bu tür maliyetleri yaşarken (Yıldız, 2019), küresel ölçekte de aynı sorunlar söz konusudur (Telford & Cosgrave, 2007).

4.3. Şeffaflık Eksiklikleri ve Kaynak İsrafı: Geleneksel insani yardımların en büyük eksikliklerinden biri, şeffaflık eksiklikleridir. Bağışçılar, yaptıkları yardımların doğru yerlere ulaşıp ulaşmadığını takip etmekte zorlanmaktadırlar. Bu durum, kaynakların etkin bir şekilde kullanılmadığı anlamına gelir ve yardımın verimliliğini azaltır (Buchanan-Smith ve Maxwell, 2011). Türkiye’de de afet yardımları sırasında yardımların ihtiyaç sahiplerine doğru şekilde ulaşıp ulaşmadığı konusunda şeffaflık sorunları yaşanabilmektedir (Kaya, 2018). Uluslararası alanda yapılan çalışmalar, yardımların doğru yerlere ulaşmasını sağlamak adına daha fazla denetim ve şeffaflık gerekliliğine işaret etmektedir (Van der Veen ve Brouwer, 2018).

4.4. Suistimaller ve Kaynakların Yanlış Kullanımı: Yardım süreçlerinde, suistimaller ve kaynak israfı yaygın bir sorundur. Yardım malzemelerinin yanlış kişilere ulaşması veya fazlalık gönderilmesi, yardımların etkinliğini azaltır ve kaynakların boşa harcanmasına neden olur. Türkiye’deki insani yardım sisteminde de benzer sorunlar gözlemlenebilmektedir (Yıldız, 2019). Uluslararası düzeyde yapılan çalışmalar da suistimallerin ve yolsuzluğun yardımların etkinliğini düşüren unsurlar olduğuna dikkat çekmektedir (Telford & Cosgrave, 2007).

4.5. Yerel Ekonominin Desteklenmemesi: Geleneksel insani yardım yöntemleri, genellikle dışarıdan temin edilen yardımlar kullanılarak yapılır. Bu durum, yerel ekonomilerin gelişmesini engeller ve sürdürülebilir kalkınmayı olumsuz etkiler. Türkiye’de yerel üreticilerin sisteme dahil edilmemesi, yerel ekonomik büyümeyi sınırlamaktadır. Uluslararası alanda yapılan araştırmalar da yardımların yerel ekonomiye katkı sağlamadığı durumlarda, uzun vadeli kalkınmanın zorlaştığını belirtmektedir (Buchanan-Smith ve Maxwell, 2011).

5. Dijital İnsani Yardım Platformlarının Başarısı

Dijital insani yardım platformlarının başarısı, doğru uygulama ve yönetimle doğrudan ilişkilidir. Yardımların hızlı ve etkin bir şekilde ulaştırılmasına, şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkesinin sağlanmasına olanak tanırken, çeşitli alanlarda da başarı gösterebilmektedir. Aşağıda, dijital insani yardımın başarısına dair literatürden elde edilen bazı veriler ve örnekler yer almaktadır.

5.1. Hızlı ve Etkili Yardım Dağıtımı: Dijital platformlar, geleneksel insani yardım yöntemlerine kıyasla yardım süreçlerini daha hızlı ve etkili hale getirmektedir. Örneğin, Dünya Gıda Örgütü (WFP), dijital kimlik doğrulama ve biyometrik sistemler kullanarak kriz bölgelerindeki yardım ihtiyaçlarını doğru ve hızlı bir şekilde karşılamaktadır. WFP’nin Cash-Based Transfer (CBT) uygulamaları, nakit yardımlarının dijital ortamda dağıtılmasını sağlayarak, ihtiyaç sahiplerinin hızlı bir şekilde yardım almasına imkân tanımaktadır. 2019 yılında WFP, 23 ülkede 15 milyon kişiye dijital ortamda yardım ulaştırmıştır ve bu modelin, geleneksel yardımlara göre %50 daha hızlı ve %30 daha düşük maliyetli olduğu gözlemlenmiştir (WFP, 2020).

5.2. Şeffaflık ve Hesap Verebilirlik: Dijital insani yardım platformlarının bir başka avantajı, şeffaflık ve hesap verebilirlik sağlayarak, bağışçıların yardımlarının doğru kişilere ulaşıp ulaşmadığını takip etmelerine olanak tanımasıdır. UNHCR, mülteciler için dijital kimlik sistemleri kullanarak yardım sürecini izlenebilir hale getirmiştir. Bu sayede, yardımların şeffaf bir şekilde dağıtılması sağlanmış ve suistimallerin önüne geçilmiştir. UNHCR’nin 2021 raporuna göre, dijital kimlik uygulamaları sayesinde mültecilerin yardım almak için başvurduklarında sahtecilik oranları %2’den daha düşük seviyelere inmiştir (UNHCR, 2021).

5.3. Kaynakların Etkin Kullanımı ve Maliyetlerin Azaltılması: Dijital platformlar, kaynak israfını önlemek ve maliyetleri azaltmak açısından da büyük avantajlar sunmaktadır. Örneğin, Cash-Based Transfers uygulamaları ile nakit yardımlar doğrudan ihtiyaç sahiplerinin dijital cüzdanlarına aktarılmakta ve bu sayede lojistik maliyetleri, depolama ve dağıtım sürecindeki bürokratik engeller ortadan kaldırılmaktadır. Bailey ve Harvey (2016) tarafından yapılan bir çalışmada, dijital nakit transferlerinin geleneksel yardım yöntemlerine göre %25-30 daha düşük maliyetli olduğu ve lojistik süreçlerde %50 oranında tasarruf sağladığı tespit edilmiştir.

5.4. Yerel Ekonomilerin Desteklenmesi: Dijital insani yardım platformları, yerel

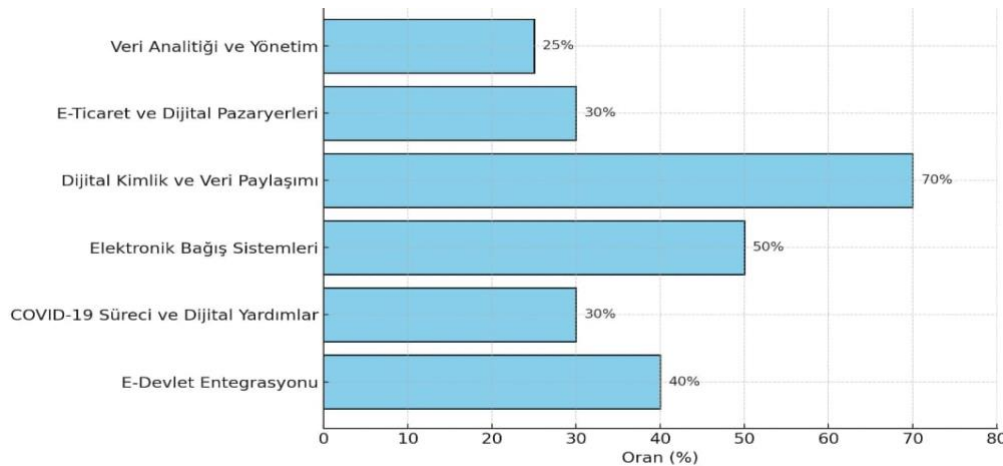
aktörlerle entegrasyon sağlayarak yerel ekonomileri de desteklemektedir. Örneğin, Türkiye’de AFAD tarafından geliştirilen dijital yardım platformları, yerel marketlerle entegrasyon sağlayarak yardımların hızla dağıtılmasını mümkün kılmaktadır. Yerel marketler ve perakendeciler, dijital platforma entegre edilerek, yardımların yerel ekonomiyi destekleyerek daha hızlı bir şekilde dağıtılmasına yardımcı olmaktadır (AFAD, 2023). Bu uygulama, yerel ekonomi için pozitif bir etki yaratırken, yardımların daha hızlı ve güvenli bir şekilde ulaşmasını sağlamaktadır.

5.5. Suistimallerin Azaltılması: Dijital platformlar, yardım süreçlerindeki suistimleri de azaltmaktadır. WFP’nin biyometrik doğrulama ve dijital kimlik uygulamaları, sahte başvuruları engelleyerek yardım süreçlerinde şeffaflık sağlamaktadır. Bu sayede, bağışçıların yardımlarının doğru kişilere ulaştığına dair güven oluşturulmuştur. Ayrıca, bağışçıların geri bildirim mekanizmaları üzerinden süreci izleyebilmeleri, yardımların etkisini artırmıştır (WFP, 2020).

Sonuç olarak Dijital insani yardım platformlarının başarısı, hızlı yardım dağıtımı, şeffaflık, hesap verebilirlik, kaynakların etkin kullanımı ve suistimallerin önlenmesi gibi faktörlerle ölçülmektedir. Dünya çapında ve Türkiye’de yapılan uygulamalar, dijital modellerin geleneksel yöntemlere kıyasla daha verimli ve etkili olduğunu göstermektedir.

5.6. Dijital Sistemle Bürokratik Zorlukların Azaltılması: Bu hususta farklı kurumların farklı süreçlerde yapmış oldukları uygulamalar bulunmaktadır. Bunları şu şekilde sıralayabiliriz.

- E-Devlet Entegrasyonu: Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi (2023), Türkiye’deki e-devlet platformu aracılığıyla vatandaşların devlet hizmetlerine erişiminin %40 oranında hızlandığını belirtmektedir.
- COVID-19 Süreci ve Dijital Yardımlar: (Türkiye Bankalar Birliği (2021), COVID-19 yardımlarının dijital başvuru sistemleri aracılığıyla %30 daha hızlı dağıtıldığını bildirmiştir.
- Elektronik Bağış Sistemleri: (Türkiye Bankalar Birliği (2021), elektronik bağış sistemlerinin geleneksel bağış yöntemlerine kıyasla %50 oranında daha hızlı ve verimli olduğunu vurgulamaktadır.
- Dijital Kimlik ve Veri Paylaşımı: (Türkiye Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi (2023), Türkiye’de dijital kimlik kullanımının %70 oranına ulaşmasıyla birlikte bürokratik hataların ve gecikmelerin önemli ölçüde azaldığını belirtmektedir.
- E-Ticaret ve Dijital Pazaryerleri: Türkiye Dijital Dönüşüm Ofisi (2022), 2023 yılı itibariyle Türkiye’de e-ticaretin toplam perakende satışlarının %30’unu oluşturduğunu raporlamaktadır.
- Veri Analitiği ve Yönetim: (Türkiye Dijital Dönüşüm Ofisi (2022), dijital devlet hizmetleri araştırmasında veriye dayalı karar alma süreçlerinin bürokratik işlemleri %25 oranında hızlandırdığını ifade etmiştir.

Grafik 1. Dijital Sistemlerin Verimlilik Üzerindeki Etkisi: Türkiye Örneği
Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

6. Bir Tık Bir El Modeli: Hızlı, Şeffaf ve Doğrudan Yardımın Yeni Dönemi

Bir Tık Bir El modeli, insani yardım süreçlerinde geleneksel aracı kurumları devre dışı bırakarak bağışçıları doğrudan ihtiyaç sahipleriyle buluşturmayı hedefleyen yenilikçi bir dijital platformdur. Bu model, lojistik ve depolama gibi maliyetli ve zaman alıcı süreçleri ortadan kaldırarak hızlı, etkili ve şeffaf bir yardım mekanizması sunar. Bağışçılar ve ihtiyaç sahiplerini doğrudan bir araya getiren dijital bir platformdur. Bu yenilikçi sistem, şeffaflığı, hızlı erişimi ve sürdürülebilirliği ön planda tutarak modern insani yardım yaklaşımlarına öncülük etmektedir.

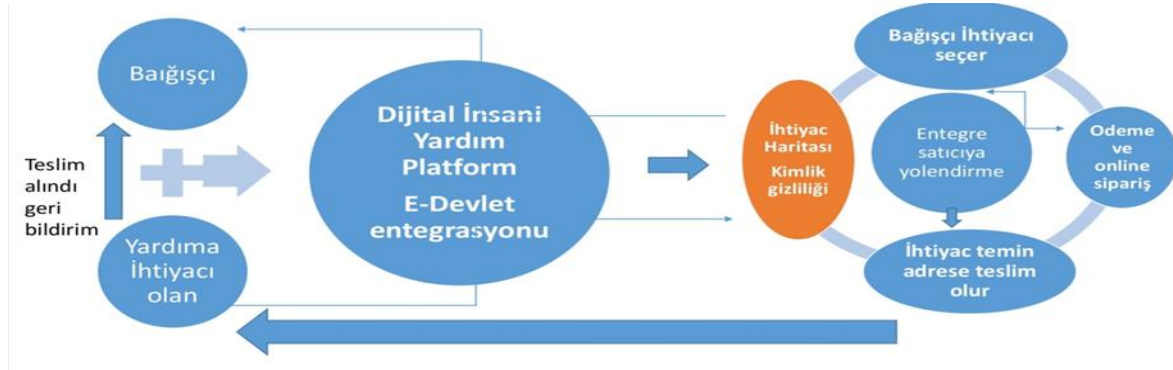
6.1. Modelin İşleyişi ve Özellikleri

İhtiyaç haritası çıkarılarak doğrudan yardım hususunda bağışçıya erişim gerçekleşmekte ve bağış süreci başlamaktadır. Buna göre şu adımlar takip edilmelidir.

İhtiyaç Belirleme: İhtiyaç sahipleri, e-Devlet altyapısı üzerinden platforma giriş yapar ve “İhtiyaç Haritası” üzerinden gıda, sağlık, kıyafet, barınma gibi anlık ihtiyaçlarını girerler.

Bağışçının Erişimi: Bağışçılar, platform üzerinden bölgesel ve tematik olarak ihtiyaç haritasına ulaşır. Ancak bağışçılar, ihtiyaç sahibinin kimlik bilgilerini göremez; sadece ihtiyaç türü ve bölge bilgilerine erişebilirler.

Bağış Süreci: Bağışçı, bir ihtiyacı seçerek yardımını hızlıca gerçekleştirebilir. Yardımın doğrudan ihtiyaç sahibine ulaştığı bilgisi anlık bir kısa mesaj (SMS) ile bağışçıya iletilir. Bu özellik, bağışçıların sürece güvenini artırırken daha fazla katılım için motivasyon sağlar.

Grafik 2. Dijital İnsani Yardım Platformu İşleyiş Modeli (Jabbari ve Polat, 2024)
Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

6.2. Aracısız ve Şeffaf Yardım Mekanizması, Özellikleri ve Kullanım Alanları

Aracı Kurumların Devreden Çıkması: Bağışlar, doğrudan marketler, tedarikçiler veya üreticiler aracılığıyla ihtiyaç sahiplerine ulaştırılır. Böylece, lojistik ve depolama gibi maliyetli süreçlere gerek kalmaz.

Kimlik Gizliliği: Yardım alan kişilerin kimlik bilgileri gizli tutulur ve damgalanma önlenir.

Bildirim Sistemi ile Şeffaflık: Bağış yapıldıktan sonra, bağışın yerine ulaştığı an bağışçıya kısa bir mesajla bilgi verilir. Bu sistem, bağışçıların yardımlarının etkinliğini takip etmelerine olanak tanır ve bağış sürecinde güven ortamını pekiştirir.

Kriz ve Kalkınma Süreçlerinde Kullanım: Bir Tık Bir El modeli, yalnızca afet veya kriz dönemlerinde değil, uzun vadeli kalkınma süreçlerinde ve yoksullukla mücadelede de etkili bir araç olarak tasarlanmıştır. Kalkınma döneminde: Yerel üreticilerle iş birliği yapılarak ekonomik aktivite desteklenir. Süreklilik sağlayan yardımlar ile bireylerin sosyal hayata adaptasyonu

kolaylaştırılır.

Denetim ve Şeffaflık: Platform, tüm işlemleri kayıt altına alır ve bağımsız denetleme mekanizmalarıyla şeffaflığı sağlar. Bu özellik, bağışçı güvenini artırırken ihtiyaç sahiplerinin haklarını da korur.

7. Modelin Avantajı

Bir Tık Bir El modeli, mevcut dijital insani yardım platformlarından birçok açıdan farklılık gösterir. Bir Tık Bir El modeli, E-Devlet entegrasyonu ile yardımların doğru kişilere ulaşmasını, şeffaflık ve hız sağlanmasını garanti eder. Her türlü ihtiyaca açık ve esnek yapısıyla afet, kriz ve yoksullukla mücadelede etkili çözümler sunar. Yerel tedarikçilerle çalışarak maliyetleri düşürür ve ekonomiyi destekler. Kimlik gizliliği ile yardım alanların onurunu korurken, ürün/hizmet temelli yardımlarla enflasyon riskini en aza indirir.

8. Bir Tık Bir El Modelinin Üstünlüğü ve Mevcut Dijital Sistemlerden Farkı

"Bir Tık Bir El" modeli, insani yardımların dijital ortamda etkin, hızlı ve güvenli bir şekilde sağlanmasını hedefleyen bir platform olarak, mevcut dijital insani yardım sistemlerine kıyasla bir dizi önemli üstünlüğe sahiptir.

8.1. Aracısız Yardım Dağıtımı: Mevcut dijital sistemler genellikle bir aracının (örneğin, yardım organizasyonları veya aracı kurumlar) varlığını gerektirir. Bu aracı kurumlar, yardım sürecinde zaman kaybına ve bürokratik engellere yol açabilir. Örneğin, Dünya Gıda Örgütü (WFP) gibi kurumlar, dijital kimlik kullanarak yardımları dağıtsalar da bu süreçte aracı kuruluşlar yer alır ve bağışçılar genellikle yardımın tam olarak nereye ulaştığı konusunda sınırlı bilgiye sahip olurlar (WFP, 2018). Bir Tık Bir El modeli ise, bağışçıları doğrudan ihtiyaç sahipleriyle buluşturarak aracıyı ortadan kaldırır ve böylece yardım sürecini hızlandırır.

8.2. Kimlik Gizliliği ve Onur Koruma: Bir diğer önemli fark, Bir Tık Bir El modelinin kimlik gizliliğine verdiği önemin yanı sıra, onur koruyucu bir yaklaşım benimsemesidir. Bu modelde, yardım alanların kimlik bilgileri gizli tutulur, ancak yardımın doğru kişiye ulaştığına dair kısa mesajla bilgilendirme yapılır. Bu özellik, bağışçıların ve ihtiyaç sahiplerinin güvenliğini artırırken, yardımın onur kırıcı olmadan yapılmasını sağlar. Mevcut dijital sistemlerde, özellikle bazı yerel yardım platformlarında kimlik bilgileri daha fazla ifşa olabiliyor ve bu da yardım sürecinde sosyal stigma yaratabiliyor (World Bank, 2020).

8.3. Hızlı ve Anlık Yardım Dağıtımı: Bir Tık Bir El modelinin sunduğu en büyük avantajlardan biri de yardımın hızlı bir şekilde, yerel marketler, zincir mağazalar ve üreticiler aracılığıyla dağıtılmasıdır. Bu sistem, yerel ekonomiyi desteklerken, depolama, lojistik ve insan kaynağı gibi sorunları ortadan kaldırır. Diğer dijital yardım sistemlerinde, özellikle depolama ve lojistik süreçleri karmaşık olabilir ve bu da yardımların hedeflere ulaşmasını geciktirebilir. Örneğin, UNHCR'nin dijital yardım süreçlerinde, tedarik ve dağıtım süreçlerinde yaşanan aksaklıklar, yardımın zamanında ulaşmasını engelleyebilmektedir (UNHCR, 2021).

8.4. E-Devlet Entegrasyonu ve Hukuki Şeffaflık: Bir Tık Bir El modeli, Türkiye'nin e-devlet altyapısına entegre olarak çalışır, bu da yasal düzenlemelere uyum sağlar ve yardım süreçlerini denetlemeyi kolaylaştırır. Bu özellik, dijital yardımların hukuki çerçevede denetlenmesini sağlayarak, şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkesini güçlendirir. Mevcut dijital sistemlerde ise, özellikle e-devlet entegrasyonunun eksik olduğu bazı ülkelerde bu tür denetim süreçleri daha zayıf olabilir (OECD, 2020).

8.5. Sürekli Yardım ve Çeşitli İhtiyaçlara Yönelik Uygulama: Bir Tık Bir El modeli, sadece afet durumlarına değil, aynı zamanda kalkınma süreçlerine ve yoksullukla mücadeleye yönelik de sürdürülebilir bir yardım modeli sunar. Mevcut dijital sistemler çoğunlukla afet ve kriz odaklıdır ve kalkınma süreçlerine yönelik yardımlar sınırlıdır (Ghosh, 2020). Bu nedenle, bu model, daha geniş bir ihtiyaç yelpazesinde sürekli yardım sunarak, toplumların genel refahına katkı sağlar.

8.6. Kaynak İsratismarını Önleme: BU model, veri tabanlı bir sistem üzerinden yardım süreçlerini izleyerek, yardımların doğruluğunu kontrol eder ve suistimali engeller. Ayrıca, her bireyin yalnızca belirli bir yardım miktarı almasını sağlayarak, ihtiyaç dışı taleplerin önüne geçer. Mevcut dijital yardım platformlarında ise, bu tür kontrol mekanizmaları yeterince olmayabilir.

8.7. İnsan Kaynağını Minimize Eden Yaklaşım: "Bir Tık Bir El" modeli, insani yardım süreçlerinde insan kaynağını en aza indirerek hızlı ve etkin bir çözüm sunmaktadır. Dijital altyapı, bağışçılar doğrudan ihtiyaç sahipleriyle buluştururken, lojistik ve depolama gibi geleneksel süreçlere olan ihtiyacı ortadan kaldırır. Model, yerel marketler ve tedarikçilerle entegrasyonu sayesinde insan gücüne duyulan bağımlılığı azaltır, bu da yardımların daha hızlı ve düşük maliyetli bir şekilde dağıtılmasını sağlar. Ayrıca, dijital takip ve bildirim sistemi, manuel denetim ve raporlama süreçlerini dijitalleştirerek süreçlerin şeffaflığını artırır (UNHCR, 2021; WFP, 2018). Bu, modelin sürdürülebilirliğini ve operasyonel verimliliğini güçlendirmektedir.

8.8. Lojistik ve Depolama Maliyetlerini Sıfırlanması: Lojistik ve depolama maliyetleri, geleneksel insani yardım sistemlerinde önemli bir sorun teşkil etmekte olup, bu maliyetler genellikle yardımların etkinliğini ve hızını olumsuz etkileyebilmektedir (Telford & Cosgrave, 2007; Van der Veen & Brouwer, 2018). Bir Tık Bir El modeli, online satıcılar, marketler ve bayilere entegre olduğu için lojistik ve depolama maliyeti oluşturmaz.

8.9. Enflasyon Riskinin Azaltılması: "Bir Tık Bir El" modelinde dijital platform üzerinden yapılan yardımlar, doğrudan ihtiyaç sahibine ulaşır. Yardımlar, nakit yerine belirli mal ve hizmetler (örneğin, gıda, sağlık, barınma) şeklinde sağlanarak enflasyon üzerindeki baskıyı azaltabilir. Bu tür yardımlar, yerel tedarik zincirleri ve üreticilerle entegre olduğunda, yerel ekonomiyi desteklerken enflasyonist etkileri sınırlayabilir.

Kızılay'ın dijital bankartları, Türkiye'de insani yardım alanında dijital dönüşüm örneğidir. Ancak Dijital bankartlar aracılığıyla yapılan nakit yardımlar, ekonomik kriz dönemlerinde belirli sorunlara yol açabilir. Özellikle enflasyonun yüksek olduğu dönemlerde, verilen nakit yardımlarının alım gücünü düşürmesi gibi olumsuz etkiler gözlemlenebilir. Yardımın nakit olarak verilmesi, yardım alan kişilerin harcamalarını hızla yapmalarına olanak sağlasa da, enflasyonist bir ortamda, bu tür yardımların etkisi sınırlı kalabilir. Yardımların nominal değeri aynı kalsa bile, enflasyon nedeniyle, gerçek alım gücü azalmaktadır.

Dijital bankart ve nakit yardımlar, kısa vadede ihtiyaç sahiplerine doğrudan yardım sağlamayı amaçlasa da enflasyonist baskı altında bu yardımların etkisi sınırlıdır. Diğer yandan, nakit yardımların enflasyonu artırabileceği endişesi de vardır. Yardım yapılan kişilere verilen nakit, toplam talep düzeyini artırarak, enflasyonun yükselmesine yol açabilir. Bu etki özellikle büyük çaplı yardım programlarında, ekonomik denetim ve analizlerin doğru yapılmaması durumunda daha belirgin hale gelebilir. Kaynaklara göre nakit yardımlarının, özellikle koşullu nakit transferlerinin, kısa vadeli enflasyonist etkilerinin olabileceğine değinmektedir. Yardımların nakit olarak verilmesi, yerel piyasada talep artışına yol açabilir, bu da enflasyonu artırabilir. (Fiszbein, A., ve Schady, N. R. (2009).

Barrett ve Carter, nakit transferlerinin yoksullukla mücadelede etkin olsa da, büyük ölçekli ve süregeldiği durumlarda piyasalarda talep artışı yaratarak enflasyon üzerinde baskı oluşturabileceğine dikkat çekmektedir (Barrett & Carter, 2010). Ravallion ise, nakit transferlerinin tüketimi artırdığını, ancak bu artışın büyüyen talep nedeniyle enflasyonist baskılara yol açabileceğini belirtmektedir (Ravallion, 2007). Ayrıca, Cameron ve Shah, nakit transferlerinin yerel pazarlarda talep artışı yaratabileceğini ve büyük çaplı uygulamalarının enflasyonist etkiler doğurabileceğini araştırmıştır (Cameron ve Shah, 2015).

9. Gelecek Perspektifleri ve Öneriler

9.1. Teknolojik İnovasyonun Gücü: "Bir Tık Bir El" modeli, gelişen teknolojilerle güçlendirilebilir. Blok zinciri, bağışların güvenli takibini sağlarken, yapay zekâ ihtiyaç analizlerini daha doğru yaparak verimli yardımların önünü açar. Bu yenilikler, modelin daha etkili ve güvenilir olmasını sağlar.

9.2. Küresel Uygulama ve Adaptasyon: Model, küresel ölçekte de uygulanabilir. Gelişmekte olan ülkelerde dijital altyapı geliştikçe, modelin yaygınlaşması mümkündür. Ancak, her ülkenin yasal ve kültürel farklılıkları göz önünde bulundurularak esnek bir yapı ile uyum sağlanması gerekmektedir.

9.3. Sosyal Etkiler ve Toplumsal Dayanışma: Platform, toplumsal dayanışmayı güçlendirir. Yardım alan ve veren arasındaki mesafe azalırken, sosyal sorumluluk bilinci artar. Böylece hem topluma hem devlete katkı sağlanarak, toplumun güçlü bir dayanışma yapısına sahip olması sağlanır.

9.4. Sürdürülebilirlik ve Finansal Model: Modelin sürdürülebilirliği, finansal açıdan sağlam bir altyapı ve yerel tedarik zincirleriyle entegrasyon sağlanarak güçlendirilebilir. Uzun vadeli stratejilerle kalkınma ve yerel ekonomiyi destekleme hedefi de göz önünde bulundurulmalıdır.

9.5. Enflasyon ve Ekonomik Etkiler: Modelin ekonomik etkileri, özellikle enflasyon konusunda düzenli analizlerle izlenmelidir. Nakit yardımların yerel ekonomiyi destekleyici etkileri olsa da yanlış planlama ve uygulama enflasyonu tetikleyebilir. Yardım türlerinin etkileri dikkatle değerlendirilmelidir.

10. Tartışma ve Eleştiriler

10.1. Dijital Erişim Sorunları: Model, dijital erişim sorunları nedeniyle kırsal ve düşük gelirli bölgelerde sınırlı kapsayıcılığa sahip olabilir. Bu sorunun çözülmesi için dijital altyapının geliştirilmesi ve dijital okuryazarlık eğitimlerinin yaygınlaştırılması gerekmektedir. Türkiye'nin "Ulusal Genişbant Stratejisi ve Eylem Planı" (Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, 2021), kırsal alanlarda genişbant internet erişimini artırmayı hedeflemektedir. Bu bağlamda, dijital erişim eşitsizliklerinin giderilmesi modelin başarısı için kritik bir öneme sahiptir.

10.2. Gizlilik ve Güvenlik Endişeleri: Dijital platformlarda kişisel veri güvenliği kritik öneme sahiptir. E-Devlet entegrasyonunun sağladığı güvenlik avantajlarına rağmen, platformların siber saldırılara karşı korunması için gelişmiş güvenlik protokollerine ihtiyaç duyulmaktadır. Örneğin, Türkiye'de "Kişisel Verilerin Korunması Kanunu" (KVKK, 2016), veri güvenliğine yönelik yasal bir çerçeve sunmaktadır. Bu kapsamda platformun güvenilirliğini artırmak için sürekli denetim ve güncellemeler yapılmalıdır.

10.3. Sürdürülebilirlik Sorunları: Modelin başarısı, bağışçıların sürekli desteğine bağlıdır. Ancak ekonomik krizler ve bağış motivasyonundaki dalgalanmalar sürdürülebilirliği tehdit edebilir. Türkiye Bankalar Birliği'nin (2021) verilerine göre, dijital ödeme sistemleri ve bağış platformları, bağışçı davranışlarının sürdürülebilirliğini artırmak için daha şeffaf ve teşvik edici yöntemler sunabilir.

10.4. Yerel Ekonomiye Olan Etkiler: Modelin yerel ekonomiye etkileri dikkatle değerlendirilmelidir. Küçük işletmelerin ve yerel üreticilerin sisteme dahil edilmesi, ekonomik bağımsızlıklarını güçlendirebilir. Örneğin, "Askıda Fatura" gibi yerel projeler, dayanışma ekonomisi yaratmada etkili olmuştur (İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2020). Bu tür uygulamalar modelin ekonomik etkilerini artırabilir.

10.5. Sistem Denetimi: Modelin güvenilirliğini artırmak için etkili bir denetim mekanizması oluşturulmalıdır. Yardımların doğru yerlere ulaşmasını sağlamak amacıyla bağımsız denetim kuruluşları veya devlet denetleme mekanizmaları devreye alınabilir. Denetim süreçlerinin düzenli raporlama ve şeffaflık prensiplerine dayanması, modelin güvenilirliğini artıracaktır (TÜSEV, 2022).

10.5.1. Bağımsız Denetim: Modelin denetimi, bağımsız denetim kuruluşları tarafından yürütülmelidir. Bağımsız denetim süreçleri, platformun yardımları nasıl topladığını, dağıttığını ve yönetimini nasıl gerçekleştirdiğini düzenli olarak kontrol etmelidir. Bu tür denetimler, sistemin tarafsızlığını ve güvenilirliğini artıracak şekilde yapılandırılmalıdır. Örneğin, uluslararası

standartlarda denetim yapan bağımsız bir kuruluşun düzenli raporlar hazırlaması, sistemin güvenilirliğini artırabilir.

10.5.2. Gerçek Zamanlı İzleme Sistemleri: Dijital altyapı sayesinde yardımların gerçek zamanlı olarak izlenebilmesi sağlanabilir. Bu amaçla bir "Dijital Gözetim Paneli" oluşturularak, yardım kampanyalarının aşamaları (bağış toplama, malzeme tedariki, dağıtım) anlık olarak izlenebilir ve kamuoyu ile paylaşılabilir. Bu sistem, sivil toplum kuruluşları ve devlet yetkililerinin katılımıyla daha etkili hale getirilebilir.

10.5.3. İç Denetim Protokolleri: Platformun iç denetim süreçleri, düzenli olarak yürütülen veri analitiği, süreç performans değerlendirmeleri ve sistem iyileştirme çalışmalarıyla desteklenmelidir. İç denetim, platformun kurallara ve yasalara uygun hareket ettiğinden emin olmak için kritik bir araçtır.

10.5.4. Kullanıcı Geri Bildirimleri: Yardım alan kişiler ve bağışçılar, sistemin işleyişi hakkında geri bildirim sağlayarak denetim sürecine dolaylı katkıda bulunabilir. Şikâyet ve öneriler için dijital bir portal oluşturulmalı ve bu veriler düzenli olarak analiz edilmelidir. Bu sayede, olası eksiklikler hızla tespit edilip düzeltilebilir.

10.5.5. Denetim Sonuçlarının Şeffaflığı: Denetim süreçlerinden elde edilen bulguların kamuoyuyla paylaşılması kritik öneme sahiptir. Platform, denetim raporlarını düzenli olarak yayınlamaya toplumda güven oluşturabilir. Ulusal ve uluslararası standartlara uygun şeffaf raporlama, bağışçıların ve yardım alan kişilerin sisteme güvenini artıracaktır.

10.6. Yardım Malzemelerinin Tedarik Süreci: Yardım malzemelerinin şeffaf ve adil bir şekilde tedarik edilmesi modelin başarısında belirleyici bir faktördür. Tedarik zincirinde yerel üreticilere öncelik verilmesi hem ekonomik kalkınmayı destekleyecek hem de yardımların hızla ulaştırılmasını sağlayacaktır. Ayrıca, blockchain gibi teknolojiler, tedarik sürecinde şeffaflık ve izlenebilirlik sağlayabilir (Deloitte, 2020).

Yardım malzemelerinin tedarik sürecinde şeffaflık sağlanması, modelin başarısı ve güvenilirliği açısından hayati öneme sahiptir. Bu süreç hem bağışçıların hem de yardım alan kişilerin güvenini kazanmak için açık ve izlenebilir bir şekilde tasarlanmalıdır.

10.6.1. Tedarikçi Seçimi: Model kapsamında malzeme tedarikinde yer alacak tedarikçilerin seçimi, şeffaf bir ihale süreci ile gerçekleştirilmelidir. Bu süreçte, fiyat, kalite ve yerel ekonomik katkı gibi kriterler dikkate alınmalıdır. Tedarikçi seçim süreçlerinin bağımsız bir denetim mekanizması tarafından izlenmesi, süreçte tarafsızlığı artırabilir.

10.6.2. Blockchain Teknolojisi: Yardım malzemelerinin tedarik ve dağıtım sürecinde blockchain teknolojisinin kullanılması, işlemlerin izlenebilirliğini artırabilir. Blockchain sayesinde, bağışçıdan yardım alan kişiye kadar her aşama kayıt altına alınır ve değiştirilmesi mümkün olmayan bir dijital defterde saklanır. Bu yöntem, yardımların başka amaçlar için kullanılmasını önler.

10.6.3. Tedarik Zincirinin Dijitalleştirilmesi: Tedarik süreci, dijital platformda açık bir şekilde görüntülenebilir hale getirilmelidir. Örneğin, bağışçılar, bağışlarının hangi ürünlere harcandığını ve bu ürünlerin ne zaman, nerede ve nasıl dağıtıldığını dijital bir panel üzerinden izleyebilir.

10.6.4. Yerel Üreticilere Öncelik Verilmesi: Tedarik sürecinde yerel üreticilere öncelik verilmesi hem ekonomik kalkınmayı destekler hem de yardım malzemelerinin daha hızlı temin edilmesini sağlar. Bu uygulama, yerel halkın da yardım süreçlerine dahil edilmesini teşvik eder ve topluluk düzeyinde dayanışmayı artırır.

10.6.5. Şeffaf Dağıtım Süreci: Yardım malzemelerinin ihtiyaç sahiplerine dağıtımı, dijital olarak izlenebilir bir sistemle yapılmalıdır. Her bir bağışın nereye gittiği, hangi ailelere ulaştığı gibi bilgiler dijital bir harita üzerinde görüntülenebilir. Bu, bağışçıların sürece olan güvenini

arttırırken kötüye kullanımı da önler.

10.6.6. Geri Bildirim ve İzleme: Tedarik süreci sonunda bağış yapılan ürünlerin kullanımı ve dağıtımı hakkında geri bildirim alınmalıdır. Yardım alan kişilerin memnuniyet düzeyini ölçen anketler, modelin geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.

11. Sonuç

"Bir Tık Bir El" modeli, Türkiye'nin güçlü dijital altyapısı ve geçmişteki başarılı deneyimlerinden beslenerek önemli bir potansiyel taşımaktadır. Bu model, dijital çağın sunduğu fırsatları ve mevcut altyapıyı kullanarak insani yardım süreçlerini daha verimli, şeffaf ve hızlı bir şekilde yönetmeyi amaçlamaktadır. Türkiye'nin mevcut e-devlet entegrasyonu, COVID-19 deneyimi, yaygın e-ticaret ve bankaların elektronik bağış altyapısının entegrasyonu gibi güçlü dijital altyapı unsurları, modelin uygulanabilirliğini ve başarısını desteklemektedir. Belediyelerin uyguladığı başarılı projeler, örneğin "askıda fatura" gibi dijital yardımlaşma projeleri, bu modelin pratikte nasıl işleyebileceğine dair güçlü işaretler sunmaktadır.

Yapılan bulgular, "Bir Tık Bir El" modelinin, yerel ve ulusal düzeyde hızla uygulanabileceğini ve etkili bir şekilde çalışabileceğini ortaya koymaktadır. Modelin sunduğu dijital platformlar, devletin yardımları daha etkili ve şeffaf bir şekilde dağıtmasını mümkün kılarken, toplumsal dayanışmayı artırarak toplumu daha güçlü bir şekilde bir araya getirebilir. Ayrıca, yerel üreticiler ve tedarikçiler için önemli bir ekonomik katkı sağlanabilir. Yardımların doğrudan yerel ekonomiye yönlendirilmesi hem ekonomik canlanmaya hem de daha sürdürülebilir bir yardım sürecine katkıda bulunacaktır. Bununla birlikte, modelin sosyal faydaları da gözle görülür şekilde artacaktır; özellikle yardımların doğrudan ve hızla ulaşması, yardıma muhtaç kişilere daha hızlı ve doğru hizmet sağlanmasını mümkün kılacaktır.

Ancak, modelin başarısının garanti altına alınabilmesi için bir dizi kritik faktörün ele alınması gerekmektedir. Dijital erişim sorunları, güvenlik endişeleri ve sürdürülebilirlik gibi engellerin aşılması, modelin etkinliğini artıracaktır. Özellikle, dijital okuryazarlık ve internet erişimindeki eşitsizlikler, modelin kapsayıcılığını tehlikeye atabilir. Bu yüzden, dijital okuryazarlık eğitimi ve altyapı yatırımları gibi stratejilerin uygulamaya konması önemlidir. Ayrıca, kişisel veri güvenliği ve dijital platformların güvenliği, modelin sağlıklı bir şekilde işleyebilmesi için öncelikli konular arasında yer almaktadır. Güvenlik protokollerinin güçlendirilmesi, kullanıcıların verilerinin korunmasını sağlayacak ve modelin güvenilirliğini artıracaktır.

Sistemin pilot uygulamaları, gerçek dünya koşullarında modelin etkinliğini değerlendirmek için kritik bir adımdır. Pilot projelerle elde edilen veriler, sistemin nasıl işlediğini, ne tür sorunların ortaya çıktığını ve çözüm yollarının neler olabileceğini anlamamıza yardımcı olacaktır. Pilot uygulamalar, modelin farklı bölgelerde ve demografik gruplarda nasıl tepkiler aldığını test etmek için bir fırsat sunacaktır. Ayrıca, bu pilot süreçler, modelin gelecekteki ölçeklendirilmesi ve yaygınlaştırılması için değerli geri bildirimler sağlayacaktır.

Sonuç olarak, "Bir Tık Bir El" modeli, dijital insani yardım alanında devrim yaratacak bir potansiyele sahiptir. Modelin başarılı bir şekilde uygulanabilmesi, devletin, toplumun ve yerel üreticilerin katkılarıyla mümkün olacaktır. Bu şekilde, modelin etkili bir biçimde işleyebilmesi için gerekli dijital altyapının güçlendirilmesi, yasal düzenlemelerin yapılması ve tüm paydaşların iş birliği içinde çalışması önemlidir. Ayrıca, yerel ekonomiye sağlanan katkılar, sosyal dayanışma kültürünün güçlenmesi ve yardım süreçlerinin daha şeffaf hale gelmesi, bu modelin başarısını pekiştirecektir. Bu unsurlar bir araya getirildiğinde, modelin sürdürülebilir ve etkili olma garantisi oldukça yüksektir. Hem devletin hem toplumun hem de yerel üreticilerin aktif katılımı ve iş birliği ile bu model, dijital insani yardımın geleceğinde önemli bir örnek teşkil edebilir.

KAYNAKÇA

- Bailey, S., & Harvey, P. (2016). *Cash Transfers in Humanitarian Assistance*. ODI Report.
- Barrett, C. B., & Carter, M. R. (2010). *The economics of poverty traps and persistent poverty: An asset-based approach*. Journal of Economic Growth, 15(1), 1–40. <https://doi.org/10.1007/s10887-010-9036-2>
- Buchanan-Smith, M., & Maxwell, S. (2011). *Policies, politics, and humanitarian action: The impact of aid on conflict and reconstruction*. Disasters, 35(1), 67–88. <https://doi.org/10.1111/j.0361-3666.2010.01174.x>
- Cameron, L., & Shah, M. (2015). *Impact of the Indonesian conditional cash transfer program on household welfare: Evidence from a randomized experiment*. World Bank Economic Review, 29(1), 22–50. <https://doi.org/10.1093/wber/lhu029>
- Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi. (2023). *E-devlet kullanım oranları*. <https://www.cumhurbaşkanlığı.gov.tr/dijital-donusum>
- Deloitte. (2020). *Blockchain Teknolojisinin Tedarik Zincirindeki Rolü*. Deloitte Insights.
- Elsevier B.V. (2016). *Responsible Data: Security, Privacy, and Data Protection in Humanitarian Information Management*. HumTech2016 Proceedings.
- FAO. (2018). *Food Assistance and the FAO. Food and Agriculture Organization of the United Nations*. <https://www.fao.org/food-assistance/en>
- Fiszbein, A., & Schady, N. R. (2009). *Conditional cash transfers: Reducing present and future poverty*. World Bank Policy Research Report. The World Bank.
- Harvey, P. (2009). *Approaches to cash programming in emergencies*. Humanitarian Practice Network, 63, 1–14.
- Rejali, S., ve Heiniger, Y. (2020). The role of digital technologies in humanitarian law, policy and action: charting a path forward. *International review of the Red Cross*, 102(913), 1–22. <https://doi.org/10.1017/S1816383121000114>
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi. (2020). *Askıda Fatura Uygulaması Raporu*. İstanbul: İBB Yayınları.
- Kaya, A. (2018). *Türkiye’de insani yardım süreçlerinin etkinliği ve karşılaşılan zorluklar*. Afet Yönetimi Dergisi, 6(1), 45–67.
- Kızılay. (2020). *Kızılay’ın Dijital Nakit Yardım Sistemi*. Türk Kızılayı.
- KVKK. (2016). *Kişisel Verilerin Korunması Kanunu*. Resmî Gazete, Sayı: 29677.
- Ólafsson, G. R. (2024). *The Role of Technology in Humanitarian Assistance: Opportunities and Challenges* (Doctoral dissertation). https://www.researchgate.net/profile/Gisli-Olafsson/publication/385502759_The_Role_of_Technology_in_Humanitarian_Assistance_Opportumanitarian-Assistance-Opportunities-and-Challenges.pdf
- OECD. (2020). *Digital Payment Systems and Inflation: A Global Perspective*. OECD Publishing.
- Telford, J., & Cosgrave, J. (2007). *The international humanitarian system and the tsunami response*. Disasters, 31(1), 1–25. <https://doi.org/10.1111/j.0361-3666.2007.01073.x>
- TÜSEV. (2022). *Türkiye’de Bağımsız Denetim ve Sivil Toplum Raporu*. İstanbul: Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı.

- Türkiye Bankalar Birliği. (2021). *Dijital Bağış ve Ödeme Sistemleri Raporu*. İstanbul: TBB Yayınları.
- Türkiye Dijital Dönüşüm Ofisi. (2022). *Dijital devlet hizmetleri araştırması: Veriye dayalı karar alma ve bürokratik süreçlerin hızlanması*. <https://www.dijitald.gov.tr>
- Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı. (2021). *Ulusal Genişbant Stratejisi ve Eylem Planı*. Ankara: UAB Yayınları.
- UNHCR. (2021). *Digital Identity for Refugees and IDPs*. <https://www.unhcr.org>
- United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR). (2021). *Digital Identity for Humanitarian Aid: A Global Perspective*. UNHCR.
- Van der Veen, A., & Brouwer, L. (2018). *Humanitarian aid and logistics: Problems and solutions in the current system*. *Journal of Humanitarian Logistics and Supply Chain Management*, 8(3), 1–18. <https://doi.org/10.1108/JHLSCM-06-2018-0153>
- World Bank. (2020). *Digital Aid Systems: Challenges and Opportunities*. World Bank.
- World Food Programme (WFP). (2018). *Digital Cash Transfers and Its Impact on Humanitarian Aid*. WFP Report.
- World Food Programme (WFP). (2020). *Digital Identification and Cash-Based Transfers*. 2. World Food Programme. (2019). *Blockchain: A revolutionary approach to aid distribution*. World Food Programme. Retrieved from <https://www.wfp.org/>
3. World Food Programme. (2020). *WFP's response to COVID-19*. World Food Programme. Retrieved from <https://www.wfp.org>
- Yıldız, H. (2019). *Türkiye'de afet yardım sisteminin değerlendirilmesi ve iyileştirilmesi üzerine bir analiz*. *Uluslararası Afet ve Kriz Yönetimi Dergisi*, 11(2), 77–90.